

Samenvatting bijzondere natuurbeschermingsprojecten 2014-2015

Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud vzw (VHM)

1. Educatief project: "Koester Dijleland : koestersoorten en biodiversiteit in Vlaams-Brabant"

omschrijving

- Voor de 33ste maal biedt de werkgroep educatie van de vereniging een educatief project voor jongeren (laatste jaar kleuteronderwijs, lagere scholen, scholen voor aangepast onderwijs) aan.
- Dit educatief project wordt ook aangeboden aan de bewoners van RVT, andersvaliden, senioren en ziekenzorgafdelingen.
- Het project loopt van maandag 3 november 2014 tot en met vrijdag 3 april 2015 en wordt op een interactieve manier gebracht door ervaren natuurgidsen.
- Doelstellingen:
 - De kinderen laten ontdekken dat er tussen dieren onderling veel gelijkenissen maar ook verschillen bestaan, ook wat hun sociaal gedrag betreft en hun herkomst;
 - De kinderen kunnen de verschillende levensvormen van wilde eenden, de 5 spechtensoorten die in het Dijleland voorkomen, de inlandse eik (winter- en zomereik) en de vroedmeesterpad leren kennen;
 - De kinderen kennen het begrip biodiversiteit, leggen het belang ervan uit en passen het toe op deze vogels, bomen en de vroedmeesterpad (koestersoort);
 - De kinderen laten zoeken naar kenmerken en illustreren dat deze aangepast zijn aan hun omgeving en dat de mens de aanwezigheid van deze dieren, bomen en amfibieën beïnvloedt.
 - De kinderen zien in dat deze dieren op een eigen manier in leven trachten te blijven.
 - De kinderen ontdekken de wijze waarop dieren overwinteren, waarom verliezen bomen bladeren, waarom produceren ze eikels, waar is de vroedmeesterpad in de winter, men jaagt op de eenden. Is het menu van de specht anders in de winter dan in de zomer?
 - De kinderen kunnen aantonen dat er een wet is van eten en gegeten worden.

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- Onderdelen van het project zijn o.a.: educatieve panelen, brochure voor de leerkrachten en werkblaadjes voor de leerlingen op CD-rom of op papier, PP-presentatie, educatieve doe-activiteiten, film, fotomateriaal, opgezette dieren (verkeersslachtoffers),...
- De leerlingen werken in groepsverband. Ze bouwen aan de biotoop van de dieren, nadat ze geprojecteerde beelden ervan gezien hebben. De kinderen kunnen een inlandse eik volhangen met insecten, vogels, zoogdieren en vaststellen waarom zij deze bomen nodig hebben.

2. Natuurherstel in het voormalige kasteelpark d'Overschie (Neerijse-Huldenberg)

omschrijving

- Sinds 30 jaar wordt gewerkt aan de uitbouw van het natuurreservaat de Doode Bemde. Actueel wordt er ruim 250 ha waardevol natuurgebied beheerd door de Vrienden van Heverleebos en Meerdaalwoud i.s.m. Natuurpunt.
- Bij het beheer van de Doode Bemde gaat veel aandacht uit naar landschappelijk verantwoord en duurzaam herstelbeheer en het openstellen van het natuurgebied. In de drukbevolkte regio tussen Leuven-Brussel en Waver wordt het in toenemende mate moeilijk om grote aaneengesloten en goed functionerende natuurgebieden te vrijwaren.
- Vorig jaar konden de natuurverenigingen VHM en Natuurpunt een belangrijke vooruitgang boeken door het afsluiten van een langlopende erfpacht op het grootste gedeelte (2.7 ha) van het kasteelpark van Neerijse. Het gaat hierbij over de oude, historische kasteelvijver en ommuurde boomgaard, een kleine poel en een deel van de oude ijskelder.
- Het park ligt langs één van de drukst belopen wandelpaden in de streek (provinciaal wandelknooppuntennetwerk, lokale GR en Doode Bemdewandeling) en is dus een zichtbaar natuurelement voor vele duizenden wandelaars doorheen het jaar.
- De voorbije 30 jaar is het park ernstig verwaarloosd, waardoor de oude muur op een aantal plaatsen is omgevallen, de oude boomgaard langzaam maar zeker sterk uitdunt, de dijken en de afvoer van de vijver volledig in verval zijn, de oude ijskelder ontoegankelijk is geworden,...

- Het doel van dit natuurbeschermingsproject is om in 2014-15 een flinke start te nemen met de herstelwerken en de meest dringende werkzaamheden uit te voeren.
- Het kasteelpark van Neerijse zal integraal deel uitmaken van het natuurreservaat de Doode Bemde, waarbij in het park de focus vooral zal liggen op herstel van het historische uitzicht, met respect voor de erfgoedwaarde. Daar het hier gaat om een specifiek biotooptype zal er een meerwaarde gecreëerd worden voor andere koestersoorten dan in het meer natuurlijke gedeelte van de Doode Bemde.
Specifiek voor het kasteelpark van Neerijse gaat het om gekraagde roodstaart, steenuil, sleedoorpage, groot springzaad en een aantal vleermuissoorten. Aangezien er een warme zuidhelling is met een bakstenen ringmuur, bronpoeltjes, grasland en struweel, zal zeker ook worden nagegaan of het gebied kan worden ingericht voor de vroedmeesterpad (koestersoort voor Huldenberg).

Concrete uitwerking

- De werken die in kader van dit natuurproject zullen uitgevoerd worden zijn:
 - Opruimen (bomen die in de vijver zijn gevallen, puin omgevallen ommuring, vrijmaken ijskelder,...) en inventariseren;
 - Herstel vijver en boomgaard;
 - Heraanleg poel langs de Eygenstraat (met afvoer van het slib).

Natuurpunt vzw

3. Maatschappelijk Project De Groene Vallei

Omschrijving

- Het Natuurpark De Groene Vallei, vormt een groene oase in het drukbevolkte gebied tussen Leuven, Brussel en Mechelen. Het is een groot gebied met een landschap dat zeer divers is. Moerassen, bossen, graslanden, struwelen, wisselen af met landbouwlandschappen en weidse vergezichten. De flora behoort tot de Europese top en heel wat planten komen nog maar op enkele plaatsen in Vlaanderen voor of zelfs alleen hier.
- Het Natuurpark De Groene Vallei kan, mits een goede coördinatie, verder evolueren als samenwerkingsproject naar een voorbeeldproject voor heel Vlaanderen. Natuurpunt wil daar de komende jaren een voortrekkersrol in nemen en stelt hierbij het aangaan van partnerships voorop.
- Dit bijzonder natuurbeschermingsproject focust zich dan ook op het aangaan van allianties met verschillende betrokken actoren uit het gebied. Vanuit die allianties wordt burgerparticipatie gestimuleerd en krijgen concrete acties en realisaties vorm.
- Natuurpunt vzw wil het project in nauwe samenwerking met het Regionaal Landschap Dijleland verder uitbouwen.

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- Focuspunten van het project zijn:
 - 1) Opstarten overlegstructuur met diverse doelgroepen, partners en actoren in functie van de verdere uitbouw van het project.
 - 2) Vergroten educatieve belevingswaarde.
 - 3) Doelstelling sensibilisatie als impuls voor lokale economie.
 - 4) Doelstellingen samenwerking:
 - burgerparticipatie;
 - draagvlakversterking voor De Groene Vallei en de Koesterburen;
 - verder informeren en betrekken van de lokale overheden, gemeentelijke adviesorganen en actoren in het landschap;
 - realiseren van een multiplicatoreffect door integratie van de verschillende netwerken;
 - inrichten van vorming voor verschillende doelgroepen;
 - uitbouwen vrijwillig gidsennetwerk;
 - aanzet tot ontwikkelen van strategie op langere termijn.
 - 5) Doelstellingen uitstraling:
 - uitbreiding uitstraling Natuurpark;

- ontwikkelen van een communicatieplan (o.a. naar openstelling toe) met koesterburen als mascottes en uithangbord voor de Groene Vallei;
 - lokale horeca als poorten tot het project.
- Voor de realisatie van voorliggend project voorziet Natuurpunt in een halftijdse kracht, opererend vanuit het secretariaat van Natuurpunt te Mechelen, in nauw overleg met de dienst leefmilieu van de provincie en het Regionaal Landschap Dijleland.
Deze persoon heeft als hoofdtaak de algemene coördinatie van het project, de organisatie van diverse activiteiten, de ontwikkeling van concepten (waaronder een prikkelpad, avonturenpad, het opvolgen van de communicatie en het verzorgen van de verslaggeving).

Natuurpunt Studie vzw

4. Grote weerschijnvlinder

Omschrijving

- De grote weerschijnvlinder is één van onze mooiste, maar tevens zeldzaamste dagvlindersoorten in Vlaanderen. De soort is in de recente Vlaamse Rode Lijst opgenomen in de categorie 'Bedreigd' en is een 'Prioritaire soort' voor Vlaams-Brabant.
- Uit een aantal Vlaams-Brabantse bos- en natuurcomplexen worden recent regelmatig kleine aantallen grote weerschijnvlinders gemeld. De regelmaat van de waarnemingen doet vermoeden dat er (kleine) populaties aanwezig zijn die zich lokaal weten voort te planten.
Door zijn specifieke ecologie en zijn geheimzinnige levenswijze zijn er echter nog veel onopgeloste vragen rond de soort.
- De provincie Vlaams-Brabant speelt een belangrijke rol in de bescherming van deze tot de verbeelding sprekende soort. Dit project kan ervoor zorgen dat, door de betere kennis op vlak van verspreiding, de focus gelegd kan worden op maatregelen die de soort ten goede komen.
- Doelstellingen van het voorliggende natuurproject zijn:
 - kennisvermeerdering;
 - stimuleren en enthousiasmeren van het vrijwilligersweefsel en samenwerking met jeugdverenigingen;
 - formuleren van soortspecifieke beheermaatregelen (voor diverse doelgroepen) en opmaak geïllustreerde technische fiche;
 - het aanvullen van de projectfiche van de PPS-soort grote weerschijnvlinder.

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- Het natuurproject zal worden uitgevoerd door de professionele medewerker dagvlinders van Natuurpunt Studie, Ilf Jacobs, samen met vrijwilligers van de Vlinderwerkgroep en tal van lokale (studie)werkgroepen. Jorg Lambrechts staat in voor de kwaliteitsbewaking van het project.

5. Koesterbuurvleermuizen

omschrijving

- Alle vleermuizen die voorkomen in Vlaanderen staan in bijlage IV van de Habitatrichtlijn. Deze genieten strikte bescherming. Zeven in België voorkomende soorten worden ook in bijlage II vermeld en voor deze soorten heeft Vlaanderen speciale beschermingszones afgebakend. Al deze soorten zijn aanwezig in Vlaams Brabant (op kleine hoefijzerneus na) of kunnen daar verwacht worden, gebaseerd op voorkomen in de nabijheid.
- De provinciale campagne rond de koesterburen betekende voor Natuurpunt Studie het startschot om in de provincie Vlaams-Brabant intensiever naar vleermuizen te gaan kijken. Zonder kennis kan men immers geen gerichte, zinvolle beschermingsacties uitvoeren.
- Het uitgevoerde onderzoek, de resultaten en rapporten, de opgebouwde terreinkennis en de gelegde contacten die uit de drie recente vleermuizenprojecten van Natuurpunt Studie voortvloeiden, brachten een zeer sterke dynamiek op gang rond vleermuizenstudie en – bescherming in de provincie Vlaams-Brabant.
- Doelstellingen van het voorliggende natuurproject zijn:
 - Ondersteuning en advies rond vleermuizen in bossen, parken en de open ruimte;

- Ondersteuning en advies rond vleermuizen bij inrichting gebouwen;
- Draagvlakverbreding en capaciteitsopbouw.

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- Het natuurproject zal worden uitgevoerd door de professionele vleermuismedewerker van Natuurpunt Studie, samen met vrijwilligers van de Vleermuizenwerkgroep. De dienst Studie en de werkgroep staan ook in voor de rapportering en de kwaliteitsbewaking van het project.
- De Vleermuizenwerkgroep van Natuurpunt Studie verzamelt nagenoeg alle vleermuisdeskundigen van Vlaanderen. De werkgroep voert jaarlijks tientallen professionele opdrachten uit met betrekking tot vleermuizenonderzoek en -bescherming.

6. Wasplatengazons

omschrijving

- Paddenstoelen spelen een sleutelrol in het functioneren van ecosystemen en vertegenwoordigen een groot deel van de biodiversiteit.
- In België wordt het aantal paddenstoelen op 10.000 soorten geschat. Alleen al in de provincie Vlaams-Brabant zijn meer dan 2500 soorten aanwezig.
- De voorliggende projectaanvraag focust op een bijzondere groep paddenstoelen, de 'graslandpaddestoelen', waarvan er 5 groepen kenmerkend zijn voor oude, voedselarme en soortenrijke graslanden, grazige bermen en gazons, nl. wasplaten, knotszwammen, aardtongen, barsthoeden en satijnzwammen.
- Doelstellingen van het project zijn:
 - Bestaande kennis omtrent paddenstoelvriendelijk (grasland)beheer verspreiden naar privé-eigenaars, landgoedeigenaars, gemeenten, natuurbeheerders,... waardoor een natuurvriendelijker, extensiever en afvalarm gazonbeheer kan worden geïnitieerd;
 - Enthousiasmeren van het grote publiek door te informeren en beheertips te geven om hun tuin/gazon paddenstoelvriendelijk te beheren, gekoppeld aan de koesterburen-campagne;
 - Sensibilisatie- en mediacampagne rond het mogelijk belang van grasperken en gazons voor het natuurbehoud en rond het populariseren van deze vorm van biodiversiteit in de tuinen en parken;
 - Meer kennis van verspreiding van PPS-soorten en koesterburen verzamelen. Detecteren van belang van grasperken en gazons voor deze soorten en sleutelfactoren voor hun voorkomen hier.

Concrete uitwerking

- De voorziene acties om de doelstellingen te bereiken zijn:
 - Mediacampagnes (mensen tonen welke kleurrijke, vormenrijke paddenstoelen ze in de tuin kunnen krijgen);
 - Organiseren en begeleiden van excursies;
 - Opleiden van derden (professionelen) rond paddenstoelvriendelijk gazon/graslandbeheer (bvb. biodiversiteitsmedewerkers van de Regionale Landschappen);
 - Terreinbezoeken bij particulieren;
 - Opmaak eindrapport van het project.
- Het voorgestelde project zal worden uitgevoerd door de twee professionele paddenstoelenmedewerkers van Natuurpunt Studie, Roosmarijn Steeman en Wim Veraghtert. Jorg Lambrechts staat in voor de kwaliteitsbewaking van het project.

7. Monitoring en beheeradvies zeldzame amfibieën

omschrijving

- Amfibieën zijn goede milieubarometers. Hun aan- of afwezigheid kan ons veel vertellen over hoe het met ons milieu gesteld is.
- Uit eerdere provinciale projecten waarbij aandacht besteed werd aan verschillende soorten amfibieën in Vlaams-Brabant, is gebleken dat heel wat soorten onder zware druk staan. Het is dan ook cruciaal om een vinger aan de pols te houden, om zicht te hebben op hoe het die soorten vergaat.
- Brengen beschermingsacties zoden aan de dijk en kunnen ze het tij nog keren? En wat met de soorten waar we onvoldoende kennis over hebben? Staan zij ook onder zware druk?
- Veel van deze amfibieën-soorten genieten nochtans de hoogste graad van bescherming als Habitatrictlijnsoort, Rode Lijstsoort en/of werden opgenomen in de lijst met Provinciaal Prioritaire Soorten. Hoog tijd dus om een grondige monitoring te doen van bestaande acties, deze bij te stellen waar nodig en kennisknelpunten in te vullen.
- Doelstellingen van het project zijn:
 - **Opvolging en monitoring** van een aantal beleidsmatig relevante amfibieën: de Habitatrictlijnsoorten vroedmeesterpad, kamsalamander, poelkikker en rugstreeppad, evenals de Rode-lijstsoort vuursalamander + enkele overige soorten waarvan de verspreiding onvoldoende bekend is (o.a. vinpootsalamander).
 - De bescherming van deze soorten optimaliseren + inzetten op behoud van de soorten in Vlaams-Brabant.
 - Meer vrijwilligers, in het bijzonder jongeren, betrekken bij inventarisaties en soortbeheerprojecten.
 - Nog betere dataverzameling en data-uitwisseling van waarnemingen van amfibieën in de provincie Vlaams-Brabant d.m.v. een nieuwe invoerpagina/module op www.waarnemingen.be

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- De voorziene acties om de doelstellingen te bereiken zijn:
 - Gerichte inventarisatie en monitoring (o. a. in Groene Vallei, perimeter Lifeproject Hageland, werkingsgebied van RL Zuid-Hageland en RL Pajottenland en Zennevallei, vroedmeesterpad in Neerijse en Overijse);
 - Optimalisatie van soortbescherming;
 - Enthousiasmeren en opleiden van vrijwilligers (voordrachtavonden en geleide terreinbezoeken);
 - Optimaliseren dataverzameling (aanmaak van specifieke projectpagina op www.waarnemingen.be).

Natuurpunt Beheer vzw

8. Natuurgebied Steentjesbos, Kampenhout: herstel Bomput

omschrijving

- Het Steentjesbos bevindt zich in de gemeentes Kampenhout en Boortmeerbeek. Dit boscomplex is een recent project van NP.
- Op regionaal niveau vormt het Steentjesbos een belangrijke schakel in een groter netwerk van natuurgebieden, veelal grote boscomplexen, waaronder het Hellebos-Rotbos, het Weissetterbos en via het Schiplakenbos naar het noordelijk gelegen Vriezenbroek.
- De kern van het visiegebied bestaat uit een bosgebied, waarvan het grootste gedeelte historisch bos (Ferrariskaart).
- Het merendeel van de bossen is ingeplant met exoten, in hoofdzaak Amerikaanse eik, begeleid door zomereik, ruwe berk, en plaatselijk tamme kastanje. Op enkele locaties staan ook Canadapopulieren.
- Het beheerplan voor het gebied voorziet in de ontwikkeling van een natuurlijke bosstructuur met een hoog aandeel dood hout en een grote structuurvariatie zowel verticaal als horizontaal.
- Via voorliggend natuurproject wordt een oude bomput hersteld tot een waardevol kleinschalig landschapselement. Deze bomput werd doorheen de jaren volgestort met afval en heeft momenteel geen enkele natuurwaarde meer.
- Meerwaarde voor de biodiversiteit
De ontwikkeling van de bomput zal hoofdzakelijk voor ongewervelden zoals libellen, een meerwaarde betekenen. In het Steentjesbos komen open waterpartijen immers in beperkte mate voor. Door het herstel van deze bomput zal er eveneens een belangrijk habitat voor amfibieën gecreëerd worden.

concrete uitwerking

- De volgende werken worden voorzien:
 - Bomput herprofilieren en afvoeren van afval;
 - Aan de zuidelijke zijde zullen enkele bomen gekapt worden om toe te laten dat de poel een voldoende mate van lichtinval ontvangt;
 - Plaatsen van een informatiebord waarin de natuurwaarde en historiek van de bomput wordt toegelicht.

9. Natuurgebied Papendel, Begijnendijk: herstel leefgebied bruine vuurvlinder

omschrijving

- Het gebied “De Rogaerden” vormt een onderdeel van het erkende natuurreservaat Papendel, gelegen in de gemeente Begijnendijk.
- De totale oppervlakte van het gebied bedraagt bijna 20 ha en bestaat uit een afwisseling van vochtige elzen-eikenbossen, struwelen en vochtige ruigtes, vochtige schrale graslanden en enkele open waterpartijen.
- De grote variatie aan habitats op een vrij beperkte oppervlakte zorgt ervoor dat tal van bijzondere plantensoorten hier kunnen aangetroffen worden, waaronder blauwe knoop, blauwe zegge, zandblauwtje, grote ratelaar en gevlekte orchis.
- De meest opmerkelijke soort van het gebied is ongetwijfeld de bruine vuurvlinder. Deze zeer zeldzame vlindersoort komt op een beperkt aantal locaties voor, het natuurgebied Papendel is er één van. De soort is dan ook terecht aangeduid als koestersoort voor de gemeente Begijnendijk.
- Via voorliggend natuurproject worden enkele recent verworven percelen in het deelgebied “De Rogaerden” optimaal ingericht voor de doelsoort bruine vuurvlinder. De betrokken percelen vormen een aaneengesloten gebied van 3,5 ha dat tot voor enkele jaren in gebruik was als plantenkwekerij.
- Meerwaarde voor de biodiversiteit
Door de percelen terug naar een natuurlijke toestand te herstellen, zal er een goede uitgangspositie gecreëerd worden voor de ontwikkeling en vestiging van belangrijke natuurwaarden.

Zo kan verwacht worden dat er zich op deze gronden schrale graslanden en ruigtes zullen ontwikkelen, die van belang zijn bij de uitbreiding van het areaal voor de bruine vuurvlieder. Een belangrijk knelpunt bij de verspreiding van de bruine vuurvlieder is de gevoeligheid van de soort voor versnippering. Door brede corridors te voorzien vanuit de bronpopulaties, is er een grote kans op kolonisatie van nieuwe geschikte habitats.

concrete uitwerking

- Door de grote oppervlakte waar natuurinrichtingsmaatregelen moeten uitgevoerd worden, is er een fasering in de werken voorzien:
 - Fase 1: BNP 2014-2015: inrichting van de noordwestelijke zone
 - Fase 2: BNP 2015-2016: inrichting van de zuidoostelijke zone
- De volgende werken worden voorzien in Fase 1:
 - Opruimen van de voormalige boomkwekerij (plasticfolie, potten,...).
 - Klaarmaken van de percelen voor aanplant struweelkernen + brede houtkant aan de noordzijde (bodembewerking).
 - Plaatsen van een raster (palen en gladde draad) om de perceelsgrens duidelijk te bepalen.
 - In de zuidelijke zone van de percelen wordt volop ingezet op de ontwikkeling van schrale graslanden met een hoge mate aan structuurvariatie. Met deze doelstelling zal het microreliëf geaccentueerd worden via beperkte grondwerken. Om te vermijden dat de locatie gekoloniseerd wordt door distels, zal deze zone ingezaaid worden met Italiaans raigras.

10. Natuurgebied Birrebeekvallei, Meise: natuurinrichting

omschrijving

- Het natuurgebied de Birrebeekvallei bevindt zich in de gemeente Meise, langs weerszijden van de loop van de Birrebeek en haar belangrijkste zijloop, de Grote Heidebeek.
- Het natuurgebied bestaat uit een aaneenschakeling van verschillende bostypes en enkele hooilanden en momenteel is er in het gebied ca. 40 ha in beheer bij Natuurpunt.
- Er werden sinds 2003 ook 4 poelen en ongeveer 2 km nieuwe wandelpaden aangelegd (o.a. via BNP 2011-20102).
- Langs de Birrebeek komt hoofdzakelijk een beekbegeleidend bostype voor met in de kruidlaag o.a. éénbes en adderwortel (koestersoorten van de gemeente Meise).
- Op de iets drogere gronden komt het haagbeukenverbond voor, met in de boomlaag vooral zomereik en beuk.
- Op de zuurdere, hoger gelegen gedeelten van het bos zijn zomereik, berk, tamme kastanje, ratelpopulier en sporkehout als boomsoorten aanwezig. Vooral in één centraal pad vinden we een typische vegetatie van schrale zuurdere bodem met valse salie, pijpenstrootje, tormentil en bleke zegge.
- De hooilanden beslaan zowat 4 hectaren en evolueren door een gerichte combinatie van begrazings- en/of maai-beheer gunstig: echte koekoeksbloem en knoepkruid nemen toe. In combinatie met deze open milieus werden steeds kleine landschapselementen aangebracht zoals bomenrijen en hagen/houtkanten.
- Via voorliggend natuurproject worden in het gebied een aantal inrichtingsmaatregelen uitgevoerd nl. plaatsing en herstel van enkele knuppelpadtracés + de plaatsing van een begrazingsraster.
- Meerwaarde voor de biodiversiteit
Door het aanpassen van het begrazingsraster kan het vooropgestelde beheer, nl. extensieve begrazing, beter uitgevoerd worden.
Door deze manier van beheren is een hoge structuurvariatie ontstaan tussen struweel/bos en open plekken. Op het betrokken perceel komt een extra raster intern in het reeds bestaande begrazingsblok, zodat dit kan afgesloten worden.
De betrokken zone is een waardevolle moerassige ruigte met o.a. veel koekoeksbloem en adderwortel. Door de plaatsing van dit bijkomende raster zal deze zone pas in het begin van de zomer begraasd worden en is een fijnere sturing van het begrazingsproces mogelijk.
Door het deels vernieuwen en uitbreiden van 2 van de 5 knuppelpaden blijft de toegankelijkheid voor bezoekers, ook in de moeilijk toegankelijke zones van het gebied, verzekerd.

concrete uitwerking

- De volgende werken worden voorzien:
 - Plaatsing van een nieuw begrazingsraster binnen een reeds bestaand raster. De voorziene lengte van dit nieuw raster is 150m.

- Plaatsing en herstelling van een knuppelpad over een totale lengte van 130m.

11. Diverse natuurgebieden in Vlaams-Brabant: openstelling (infoborden)

Omschrijving

- Natuurpunt beheert een 500-tal natuurgebieden. Veel van deze natuurgebieden zijn reeds voorzien van infoborden maar deze vertonen vaak, na vele jaren van dienst, duidelijke tekenen van veroudering.
- Via voorliggend project wil NP een aantal gebieden opnieuw correct zichtbaar maken op het terrein of een aantal natuurwaarden aan de hand van infoborden uitleggen aan het grote publiek.
- In diverse gemeenten in Vlaams-Brabant beheert Natuurpunt tal van natuurgebieden waar de komende jaren geen (grote) werken gepland zijn en waar de infoborden duidelijk aan vernieuwing toe zijn. Het vernieuwen en aanvullen van infoborden is een belangrijk instrument naar educatie en draagvlakvorming van de gebieden.

Concrete uitwerking

- Er worden 5 A0- en 10 A2-borden voorzien. Ze bestaan uit een aluminium omlijsting en een dibond plaat met polyesterprint, die kras- en waterbestendig is.
- De infoborden worden samen met de beheerteams van de verschillende natuurgebieden uitgewerkt. Er zal extra aandacht zijn voor de plaatselijke koestersoorten.
- Binnen voorliggend project worden er infoborden voorzien in o.a. de natuurgebieden Mene-Jordaanvallei, Rosdel, Dassenaarde, Haachts Broek, Antitankgracht,...

12. Natuurgebied Boortmeerbeeksbroek, Boortmeerbeek: natuurinrichting

omschrijving

- Het Boortmeerbeeks Broek is een uitgestrekt valleigebied met natte weilanden met knotwilgen en doornhagen, akkers, broekbossen en enkele zandige hoogtes (donken), doorsneden door een netwerk van (ondiepe) waterlopen.
- Binnen de Vlaamse Ruit (zone tussen Gent, Antwerpen, Brussel, Leuven, Mechelen) is het natuurgebied Beneden Dijlevallei, met deelgebied Boortmeerbeeks broek, één van de weinige, grote open ruimtes.
- De overgangen van nat naar droog bieden een brede waaier van vestigingsmogelijkheden voor dieren en planten. Het gebied herbergt dan ook verschillende koesterburen, zoals de sleedoornpage in de haagkanten, de matkop in de natte bossen en de gewone dwergvleermuis die het gebied als foerageergebied gebruikt.
- Via voorliggend natuurproject wenst Natuurpunt een structuurrijk grasland te herstellen door er een hooiweide-beheer (maaibeheer met nabegrazing) op toe te passen. Tevens zal er een hoogstamboomgaard met doornhagen worden aangeplant. Onder de boomgaard zal een soortenrijk grasland ontwikkelen door het inzetten van extensieve begrazing. Langs het wandelpad wordt er een insectenhotel voorzien en de educatieve poel wordt opengesteld en toegankelijk gemaakt door de aanleg van een houten onderzoeksvlonder. Deze openstelling is te verantwoorden omdat de poel gelegen is naast het wandelpad en zodoende de grasland- en oevervegetatie hier weinig hinder van zal ondervinden. Tevens kunnen ook scholen die het gebied bezoeken op deze manier de poel van naderbij bekijken.
- Meerwaarde voor de biodiversiteit
Het structuurrijk grasland met de reeds aanwezige knotwilgen biedt een nest- en foerageergebied voor de steenuil en eveneens broedmogelijkheden voor o.a. Kievit en roodborsttapuit. Door het inzetten van een aangepast maaibeheer en extensieve begrazing blijven er ruigere zones behouden, die dienst doen als voortplantings- en overwinteringsplaats voor ongewervelden. De hoogstamboomgaard zal een gunstige invloed hebben op de eikelmuis, die in het nabijgelegen natuurgebied Haachts broek reeds voorkomt. De doornhagen met o.a. sleedoorn zijn positief voor de uitbreidingskansen van het leefgebied van de sleedoornpage.

Concrete uitwerking

- Actie 1: plaatsen van 1500 lm begrazingsraster + 1 A3-infobord;
- Actie 2: aanplanten van 77 hoogstamfruitbomen met bijmenging van vlier, winterlinde, zwarte els en okkernoot + aanplanten van 200 lm doornhaag en plaatsen van insectenhotel + 1 A3-infobord;
- Actie 3: plaatsen van een houten onderzoeksvlonder, picknicktafel en A3-infobord + 80 lm nieuw begrazingsraster (voor vlotte toegang vanaf de wandelweg tot op de vlonder).

13. Natuurgebied De Blakers (Langdonken), Aarschot: heideherstel fase 2

Omschrijving

- Het natuurgebied Langdonken telt ondertussen bijna 220 ha en situeert zich op de overgang tussen de arme zandgronden van de Kempen en de rijkere bodems van het Hageland. Deze typische overgangsgebieden zijn een hotspot voor zeldzame soorten.
- In het gebied vindt men een aaneenschakeling van moerassen, broekbossen, heideveldjes en blauwgraslanden. Het deelgebied 'De Blakers' betekent letterlijk "ondergelopen gronden".
- De eerste aanzet tot doelgericht natuurherstel van het Vlaams-Brabantse deel van de Langdonken werd ingeleid dankzij een BNP 2013-2014.
- Via voorliggend natuurproject worden deze werken verdergezet, zodat een lokale schapenhouder goed aan de slag kan met een gestuurde seizoensbegrazing. Schapenbegrazing biedt ook de kans om extra structuren zich te laten ontwikkelen, zoals nectarrijke bramenkoepels en opslag van kleinere zomereiken voor bruine eikenpage.
- Meerwaarde voor de biodiversiteit
Bruine vuurvlinder is een zeer zeldzame dagvlinder in Vlaanderen. Hij heeft een voorkeur voor schrale, bloemrijke vegetaties en/of kruidenrijke heide op droge, zandige gronden, met zijn waardplanten veldzuring en schapenzuring.
Op slechts enkele kilometers van De Blakers bevindt zich een goede populatie bruine vuurvlinder. Mits gunstig herstel van droog-natgradiënten, biedt ook De Blakers potenties voor het herbergen van een populatie.
Ook bruine eikenpage is een belangrijke doelsoort voor De Blakers. Met een duidelijke voorkeur voor jonge, kwijnende eikjes op snel opwarmende bodems zoals heide, zou deze enigmatische dagvlinder zich ook in De Blakers kunnen vestigen.
De heideknotszwam is een erg zeldzame paddenstoel, typisch voor voedselarme, zure zandgronden of langs heidepaadjes. In De Blakers bevindt zich de grootste populatie van Vlaanderen met meer dan duizend vruchtlichamen.

Concrete uitwerking

- De volgende acties worden voorzien:
 - Plaatsen 900 lm begrazingsraster in ursus-draad voor efficiënte opstart en sturing van de stootbegrazing;
 - Plaatsen 1 draadpoort om de uitwisseling van grazers tussen de beheerde blokken te optimaliseren;
 - Plaatsen 2 dubbele houten poorten om bereikbaarheid van de terreinen voor de herder en de beheerploeg te faciliteren en de toegankelijkheid te sturen.

14. Natuurgebied Doysbroek, Linter: kansen voor de Getedraak

Omschrijving

- Het natuurgebied Doysbroek-Viskot situeert zich in de vallei van de Grote Gete in Linter en grenst aan het natuurontwikkelingsproject 'Grote Getevallei' van de provincie Vlaams-Brabant.
- In Vlaams-Brabant is de Grote Getevallei van groot faunistisch belang voor de kamsalamander, lokaal beter gekend als 'de Getedraak'.
- Via doelgericht poelenbeheer en de aanleg van vier nieuwe poelen in nauwe samenwerking met de gemeente Linter, wisten de lokale vrijwilligers één van de meest duurzame populaties van Vlaams-Brabant uit te breiden. Ook de provincie verzorgde de aanleg van zestien nieuwe poelen. Hopelijk kunnen deze binnenkort fungeren als functionele stapstenen tussen het Viskot en het Doysbroek.

- Een tweede “ambassadeur voor natuurherstel” in de Getevallei is de grauwe klauwier, een rovende zangvogel die zowel terug te vinden is in structuurrijke wastines als in kleinschalige bocagelandschappen. Voormalige, intensief beheerde landbouwpercelen werden de afgelopen jaren omgevormd van maïsakker naar grasland. Indien de grauwe klauwier hier echter een thuis wil vinden, zal het nodig zijn om naast de reeds ontwikkelde wastine in het Doysbroek, ook het voormalige landschap te herstellen. Hiertoe worden verschillende doornstruwelen opnieuw aangeplant en door uitbreiding van het bestaande raster wordt het voor de lokale landbouwer mogelijk om deze graslanden te laten begrazen met streekeigen biologisch vee.
- Natuurpunt streeft naar het herstel van een typische riviervallei met kruidenrijke graslanden met rijke hout- en haagkanten, natte ruigten met rietkragen, struwelen en lokaal echte valleibossen. Naast de van nature overstroombare zones wordt een uitgestrekt poelennetwerk beoogd. Kleinschalige landbouwactiviteiten aan de drogere valleiranden gaan hierbij hand in hand.
- Mits herstel van het landschappelijk karakter ontstaat een aaneengesloten blauw-groene gordel die het natuurgebied Tiens Broek via het Doysbroek-Viskot en de provinciale Grote Getevallei verbindt met het 280 ha grote complex AronstHoek en de natuurgebieden Bolwerk, Meertsheuvel en het Provinciedomein Het Vinne te Zoutleeuw. Verder biedt de Grote Getevallei ook een enorme meerwaarde naar zachte recreatie toe.

Concrete uitwerking

- De volgende werken worden voorzien:
 - Actie 1: aanleg 3 poelen met een totale oppervlakte van ca. 900 m²;
 - Actie 2: opheffen drainage, om een meer natuurlijke waterhuishouding centraal in de graslanden te herstellen;
 - Actie 3: plaatsen 1.400 lm nieuw raster en verplaatsen van 220 lm bestaand raster, waardoor een groter aaneengesloten begrazingsblok ontstaat en de begrazing beter kan gestuurd worden;
 - Actie 4: aanplanten van ca. 600 m doornstruweel (incl. lokale wilde rozen en lokale bramen) voor de optimalisering van het landhabitat voor de kamsalamander;
 - Actie 5: weghalen waterputten, die nog fungeren als drainagepunt te midden van enkele botanisch waardevolle graslanden.

15. Natuurgebied Middenloop Velpevallei, Tienen-Glabbeek: op stap met de koesterburen

Omschrijving

- Het natuurgebied Middenloop Velpevallei is deels gelegen op het grondgebied van de stad Tienen en deels op het grondgebied van de gemeente Glabbeek. Het botanisch meest waardevolle deel, de Paddepoel, wordt reeds meer dan vijftien jaar onafgebroken beheerd en herbergt zeer fraaie glanshavergraslanden en fragmenten van een uniek schraal grasland.

Concrete uitwerking

- De volgende werken worden voorzien:
 - Aanleg educatief wandelpad (+/- 1km), plaatsen 3 infoborden, insectenwand en uitkijkplatform.

Natuurpunt Oost-Brabant vzw

16. 'Beheerde Natuur.gebieden, sterkhouders van koesterburen en biodiversiteit

omschrijving

- Biodiversiteit en soorten blijven onder druk staan. De toestand van de biodiversiteit is goed af te lezen uit onze landschappen, ook in Vlaams-Brabant. De natuur vervult er een signaalfunctie. Het is meer dan zorgelijk dat op de meeste plaatsen typische soorten verder verdwijnen. Het gaat hier niet alleen om van oudsher al zeldzame habitats en soorten, maar ook om zeer algemene. Uitzondering hierop vormen de beschermde en beheerde natuurgebieden.
- In het BNP 2013-2014 van NPOB, dat momenteel nog in uitvoering is, werd een sensibilisatiecampagne gedaan over heel Oost-Brabant. Deze wordt nu verdergezet, maar vooral aangevuld met een diepte-uitwerking voor de Midden-Dijle van Leuven tot Boortmeerbeek, voor de Getevallei van Hoegaarden tot Geetbets, voor de Velpevallei van Bierbeek tot Kortenaak en voor de Hoegaardse Valleien met Rosdel en Mene-Jordaan in Hoegaarden, Boutersem en Tienen.
- De nadruk zal gelegd worden op de bijdragen van de beheerde natuurgebieden als sterkhouders van de biodiversiteit. Talloze soorten, waaronder vele koestersoorten kunnen maar duurzaam behouden blijven dankzij deze gebieden en dit wordt via voorliggend project niet alleen uitgedragen op grote publieksactiviteiten maar ook via tentoonstellingen en een publicatie.
- Soortgerichte maatregelen zullen maar effectief zijn als het leefgebied van deze soorten beschermd en gevrijwaard wordt. Natuurbehoud is onmogelijk zonder de uitbouw van een netwerk van grote en kleine, liefst met elkaar verbonden beheerde natuurgebieden.
- Natuurpunt Oost-Brabant is de motor van een vrijwilligerswerking per gemeente en van het betrekken van de inwoners bij de uitbouw, het beheer en de sensibilisatie rond deze natuurgebieden. Hierdoor worden deze gebieden een hotspot voor de koestersoortenactie en kan een breed weefsel concreet bij de campagne betrokken worden, zodat er een meerwaarde gegenereerd wordt voor het duurzaam behoud van de biodiversiteit en de koestersoorten.
- Dit sluit aan bij de biodiversiteitscampagne die sinds 2007 door NPOB is opgezet met informatie, sensibilisatie en het charter voor de biodiversiteit. Sinds 2010 werd deze campagne mee geïntegreerd in de koesterburencampagne van de provincie.
- Doelstelling van dit project:
 - Campagne om de rol van de Natuur.gebieden in het behoud van de biodiversiteit in de kijker te stellen voor een breed doelpubliek. En dit om het belang van deze gebieden niet alleen voor de biodiversiteit maar ook als “natuur voor de buurt” en als “natuur voor iedereen” onder de aandacht brengen.
 - Verhoging van de sensibilisatie van het publiek en de versterking en verbreding van de vrijwilligerswerking rond biodiversiteit en koestersoorten.
 - Naast activiteiten verspreid over het hele grondgebied wordt er concreet gefocust op een viertal exemplarische complexen van samenhangende gebieden, zodanig dat de rol van de natuurgebieden meer in de diepte kan belicht worden.
 - Educatief luik om lagere scholen warm te maken voor het thema koestersoorten en biodiversiteit.

Concrete uitwerking (plan van aanpak)

- Onderdelen van het project:
 - Campagne 2015: horizontaal in heel het werkingsgebied: “Beheerde Natuur.gebieden, sterkhouders voor koesterburen en biodiversiteit”;
 - Gethematiseerde focusactiviteiten rond dit thema over heel het werkingsgebied;
 - Diepte-uitwerking van 4 gebieden, met o.a. de uitgave van een publicatie rond deze gebieden waarin de kennis rond het thema biodiversiteit en koestersoorten in de beheerde Natuur.gebieden samengebracht wordt;
 - Opzetten van een educatieve (mobiele) tentoonstelling rond koesterburen en biodiversiteit in de Natuur.gebieden en daarbuiten.
- Voor de inhoudelijke en organisatorische uitwerking en ondersteuning van de campagne en de activiteiten, het inschakelen, coördineren en stimuleren van de teams, de inhoudelijke ondersteuning, het aanmaken van promotiemiddelen, het opmaken en actualiseren van een website, het effectief inschakelen van medewerkers en partners, het aanwezig zijn op activiteiten en vertegenwoordiging bij partners en andere instanties, het treffen van praktische regelingen en voeren van administratie... wordt de huidige tewerkstelling van de professionele kracht gedurende

12 maanden verlengd (1 september 2014 t.e.m. 31 augustus 2015), dit om de hoge kwaliteitsstandaard effectief waar te kunnen maken. Deze persoon is gehuisvest op het secretariaat van Natuurpunt Oost-Brabant te Kessel-Lo. Er zal een grote aanwezigheid op het terrein gevraagd worden voor o.a. overleg met teams, organisatoren van activiteiten, afdelingen, partners en openbare besturen, praktische regelingen tijdens de activiteiten...